

ואלו מותרין פרק שני נדרים

(א) [לעיל י"ג.] ט. לעיל י"ב. שבוטות כ"ה.

תורה אור השלם

1. איש כי ידר נדר לוי או השבע שבועה לאסור אסור על נפשו לא יחל דברו פבל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבינא וכו' שאולך לך אלא: (ב) ברין ד"ה אמר קשו וכו' ולאו למשטא אלא כי היכי:

גליון הש"ס

גמ' הא בעם הארץ: ע' לקמן דף ט"ז:

מוסף רש"י

לכדתמיא איהו אסור כ"י. ללמדו אסור עשמו על התע"ת (מאורי בשמו. ע"ט.)

פירוש הרא"ש

רבינא אמר הכי קתני ב"י. למימנא איעטרין לאשמועי' דבבשר חזיר לא צבי שאלה: כדתני' בד"ה חזיר המדור ולא דבר האסור: אסור קא אש"ב כ"י ידור נדר לוי: מאן דלית ליה דבשה מודה לטון צבי חזיר דרש"י ליה מלה' אש"ב דרש"י ליה לקמן גמ' ששה הדרים חלין על דבר מזה חזיר הרשות מרחיב מעשי' מינה דלא חיל חזיר המדור מידור נדר למר עד שידור דבשר המדור לוי' ומדרש לוי' ומהרי"ט נמר לא חיל דבשו למר אפי' אה הוא נדר דבשר שהוא לוי' כגון שזהו לוי' לשפוט מהו ודר' של' לשפוטה הכי הוא כגון חיל דבש: אה כתב לאסור אסור. דמשמע שאסור עשמו דבשר האסור: מביע' ליה לכהנניא איהו נדר אסור האבור בתורה. ומוקי' לה שבוטות דמתפיס גמ' כמד' רמי: אמר הב"ח: שאינו רגיל בנדרים: הא בע"ה. שאינו מזה מלידור והמתניו עליו כ"י שאל יאסור את אשתו עליו: והתניא. בניהמא שחלקן ציז מ"ח לעם הארץ ומיהו אין טעמא שוה דבני נדר בתורה הו' טעמא דתי' יודע דכיון דלא אמר כהא שבוטות צבי גמ' כהא מתתקנה אכל עם הארץ איתו כ"י וכו' והוא לולואו אפילו כי קא משתבע במה שבוטות צבי אכל גמ' ליתא ליה לפרש שלא יחלו כשאמר נדרים דלא שן אפילו כבשר חזיר היא כ"י קרי' שאלה:

אלא רבי יהודה היא. דאית ליה ממכלל לאו הן: היינו רישא. כלומר כבר מניינא בפירקין דלעיל (דף י':) למולין שאוכל לך לא כשר וכו' ומוקמינן לה כרבי יהודה ומאי קא משמע לן הכא אלא ודאי לא איעטרין הכא חולין אלא אידי דבעא למימני כבשר חזיר כעבודת כוכבים מנה נמי חולין: רבינא אומר. הא דקתני חולין לאו דלמיר חולין שאולך (א) אלא הכי קתני אלו מותרין כחולין האומר בבשר חזיר כעבודת כוכבים כו': ואי לא תנא חולין. דמשמע מותר כחולין הוא הוה אמינא צבי שאלה לחסס היכא דלמיר כבשר חזיר או כעבודת כוכבים צבי למישאל אי הוה נדר אי לא ולהכי תנא חולין למימר דחולין גמורין יניהו דלא צבי שאלה: ומי אילא לאסוקי אדעתא. דצבי שאלה היכא דנדר כהאי גוונא אי לא תני נמי חולין: והא מדקתני סיפא האומר לאשמועי' אה אסורה לאימא. אש"ג דנדר דבשר האסור דלא הוה נדר: פוסקין לו פסח ממקום אחר. לגודר זה למרטה שצריך לנא לפני חסס ואין פותחין לו לומר הואיל ונדת דבשר האסור לא כלום דלת אלא מפתח אחר מראין לו והיתר כדי שלא יקל את ראשו לכך כלומר להכי מלכיתין ליה שאלה ופותחין לו פסח ממקום אחר כדי שלא יהא קל וצבי לידור בכך להזכיר אמו לגמלי' ומקדמת צבה סופא דלרין שאלה מכלל דרישא דלא קתני לא דרין שאלה ואפילו אי לא אמר חולין לא מלכיתין ליה שאלה: אלא חולין ממילא נסבה. כדי נסבה: דהא כתב נמי לאסור איסור. וינימא נמי עד שידור דבשר האסור: לא אמר כלום. אלמא אפילו שאלה לא צבי: לא אמר כלום מאורייתא. הואיל דנדר דבשר האסור ומ"מ ריך שאלה כדי שלא יקל את ראשו בכך: הלמיד חסס. לא צבי שאלה דאקראי בעלמא הוא דאירע לו ולא יקל את ראשו בכך ומתני' מיירי צבי הארץ דאי אמרת אפילו שאלה לא צבי יקל את ראשו להיות נדר כ'.

אלא רבי יהודה היא היינו רישא. ונראה על קרי רישא. ומראה צבינא דה"פ צבלמא אי כר"מ מתוקמא לא תקשי לן היינו רישא משום דהיה'א דלעיל אוקיימנא ויה'. כרבי יהודה והכי קתני שרבי יהודה אומר האומר ירושלים וכו' והכא סתם לן תנא דלפילו לר"מ דלית ליה ממכלל לאו אתה שומע הן צבה מודה משום דכיון דלמיר לא חולין על כרחין קרבן הוה אכל קאמר רש"ס ללא אפשר לאוקמנא אליציה דכיון דלית ליה ממכלל לאו אתה שומע הן אפילו צבי האי גוונא אית ליה למישרי: אידי דקתני כבשר חזיר וכו'. כלומר הא דקתני חולין שאולך לך לאו לגופיה איעטרין ולאו דליוקא אלא לגב גררא דשאר'א פסח צבה הכי: הכי קתני ולאו מותרין כחולין. כלומר כאומר חולין שאולך לך שיהא מותר לגמרי ולא צבי שאלה: מנא ה"מ. דמתפיס דבשר האסור לא מתפר: אמר קרא כי ידור נדר וכו' עד שידור דבשר הנדור. נראה צבינא דהכי פירושו דבשרא לה"ש' דלאשמועינן דמתפיס קצת הנדור מיתפר לך דרין קרא דכיון דלמיר ככר זה עלי אסור הוה נדר כי אמר נמי כקרבן אסור קאמר ולא גרע מידות אלא ודאי קרא דכי ידור נדר לאו לצב'ר הנדור אתה אלא למעוטי דבר האסור. ופרכתינן אי הכי אפילו דבשר האסור נמי דהא כתיב לאסור איסור כלומר דעל כרחן כל חד לגופיה איעטרין ולאו למעוטי' (ט) דכי היכי דלא תיסק אדעתין דמתפיס לא הוה נדר כתב רחמנא הני תרי קראי לאשמועינן דמתפיס דבשר הנדור ומתפיס דבשר האסור הוה נדר וכל חד מינייהו חילי דאי לא לאסור איסור למנאי מוקמת ליה. ומפרקינן לאסור איסור ממנע'י לכדתמיא איהו איסור וכו' כלומר וכיון דאפשר לאוקומה להך דרשא להכי מוקמת לה משום דסבר'א היא דמתפיס דבשר האסור לא חיל דבשלמא דבשר הנדור מני' לאתפוס'י ולומר ככר זה עלי נדר וקרנן שנאמר ע"י נדר אכל כי מתפיס דבשר האסור לך כלום קאמר דהכי לימא ככר זה עלי כבשר חזיר לא אפשר דבשר חזיר אסוריה רחמנא והוא לא אסריה: מסבעי לכדתמיא איהו איסור וכו'. לאשמועינן דאש"ג דתני נדרו נדרו נדרו כדנדר נאסור אלא לו לצדו דהיינו יום שמת צו אציו חילי נדר'א דאי לאו האי קרא הוה אמינא כי ידור נדר עד שידור דבשר שהוה הנדור לגמרי שנאמר מכל מחמת אותו נדר קמ"ל קרא דלאסור איסור. וה"מ הכי מקשינן התם בר"ם פרק שבוטות שמים בתרא (שבוטות כ: ב) כיום שמת צו אציו פשיט'א והא טובא קמ"ל וכדכתיבנא נראה צבינא דמדל'א נקט תנא נדר על ככר ומתפיס על ככר אחר צו משמע דאגב אורחיה מילתא אחריתא אתה לאשמועינן דמתפיס צימין שאפילו צבל נדר לא היה אוכל צבה צבי כיון דר"מ מזה נדר ג"כ הם נאסריה עליו כי מתפיס צבה חילי נדר'א והיינו יום שמת צו אציו ויום שמת צו רצו דלפילו צבל נדר משום דעריה לא הוה אכלי צבה צבר'א ושמי מנרה ומש"ה פריך יום שמת צו אציו פשיט'א דהא כל איסוריה ליתיה אלא מחמת נדר וכו' דדמילתא נמי הוה מנע'נא ונפק'ן לו מניה מ"מ מתפיס דבשר הוה דלא אפשר ליה לאתפוס'י בליאסור'א כלא ומפרקינן יום שמת שנהרג גדליה צן אחיקס אקטריב'א ליה דמתא'א ממי'לא וקמ"ל דכיון דאית ביה נמי נדר'א מתפיס דבשר הוה ואסור. ואס תאמר דהכא משמע דהיה'א דאיסור האומר בתורה נפקא לן מקרא דלאסור איסור ואילו התם צפרק שבוטות שמים בתרא מייתי לה מנא ה"מ אמר קרא איש כי ידור נדר לה' עד שידור דבשר הנדור דאלמא כולה מילתא מהאי קרא נפקא לן ולא נמט'רין לן לאסור אסור כלל וי"ל דהתם משום דלא קאי צעיקרא דהא דינא לא דק ונקט קרא דכי ידור נדר משום דההוא קרא נמי משמע דנדר הוה ע"י התפסה אכל אין ה"י קרא לאסור איסור מנע'י לן למתפיס דבשר שלא נאסר אלא לו לצדו דחילי נדר'יה: הילכך לענין צבת'א חלמי' קטני'ן דמתפיס דבשר האסור לא הוה נדר ולא ריך שאלה כלא ואפילו צבם הארץ אלא דמיר אשתו צבל'ד ועמה'א דכתיבנא דמתפיס דבשר הנדור ואפי' דבשר שאינו נדרו אלא לו צבל'ד חילי. וה"מ מתפיס דבשר אכל מתפיס דבשרו ל' צפרק שבוטות שמים בתרא (סא. סב.) דמתפיס דבשרו לאו כמנול'א שבוטות מפיו דמי דהיינו טעמא משום נדר'א חל על הפך שאסור את החפץ עליו נדרו ויפכיך בשוהו מתפיס חפץ בחפץ ראוי הוא שיחול אכל שבוטות הוא אוקר עמ'מו מן החפץ אכל גוף החפץ אין עליו נדר וקדושה כלל הילכך אי אמר זה כוה לא אמר כלום וכן נמי אם אמר שלא אוכל צב'ר כיום שמת צו אציו והוא היה מושבע על אותו יום לא אמר כלום דהא צבות'א יום מתפיס ואותו יום ליכא בגופיה נדר'א כלל. ואילמ' מ"ד דהי' דמתפיס דבשרו לאו כמנול'א שבוטות מפיו דמי ה"מ לענין קרבן ומלקות אכל איסור'א מהי'א אילמ'א ויה איתו מחזור וכמו שכתבתי שם צ"ק: הא צ"ח. דכיון דתני לא אמר כלום משמע שאינו ריך שאלה כלל ואפי' מדרבנן ומיירי צ"ח: והנהי'א. בנימוח'א. כלומר דאף על גב דלרין שאלה לעם הארץ תני לא אמר כלום כיון דת"ח אין ריך שאלה: הכי גרסינן ואמר רבי יוחנן ואמר רב נחמן: וה

ה א מיי פ"א מהל נדרי' ה"ש סמג לאון רמב ט"ע וי"ד ס"י ר"ד ע"י א: ו ב מיי שם פ"ב ה"ג י סמג שם ט"ע וי"ד ס"י ר"ה ע"י א: ז ג ד ה מיי פ"ב מהל שבוטות ה"ג ה ופ"א מהל נדרי' ה"ל ח סמג לאון רמב ט"ע וי"ד ס"י ר"י: תוספות היינו רישא. פירוש ממני דפ"ק דתנא לחולין שאולך לך לא כשר וכו' ואוקומנא כבשר חזיר. ואידי דתנן כ"י דכ"י ויביל דכ"י הכ"ה שאין הנדר תל תנא נמי חולין ככתייבו דצבי ליישב לעולם ממני לאוקמ'ה דאיעטרין למקד הא דחולין וכו' י"א יהוה ואש"ג דתנינא דהא וימנא פ"ק מנייה אנג גרר'א וכו' דלאו דליוקא אשת ממני אלא לגופיה אש"ג דלא הוה שוה רבותא מ"מ מנינא אנג גרר'א דאיכא ושאול'א נדר וי"ל דהא מתוקמ'א גם כ"מ ולהכי לא הוה מני' למימני קרבן שאלה מדרבנן ומי מצ'י למישרי דהא מפרקינן סיפא. וה"מ היכא ס"ד דצבי שאלה מדרבנן והא קתני דמותרין וי"ל דס"ד דמותרין ר"ל מדאורייתא וכה"ג אחרין לקמן ד' מדריש המדור מתפיס ואפי' קאמר בגמ'נא דצבי שאלה מדרבנן: אי הכי ברב' האבור נבי' דהא כתיב לאסור איסור. וה"מ א"כ כי ידור נדר לצב'ר המדור נהה יו וי"ל דלא מימנא דצב'ר האסור חמיר פ"י ט"פ' להפסיק צו מנד' המדור: והיי' מיבע'י ליה לכהנניא איהו איסור האבור בתורה וכו'. לקמ'ה לשבוטות פ"ג (דף ק.) דלא תפסי' צב'ר או למתפיס שבוטות שאינ' זו כוה ונפק'ן לו מכפילות השלון דלאסור איסור ו"מ הא תפיס'א דלצ'י דמוקי' ליה הכי פ"ג דשבוטות אלא רבי' דאמר התם מתפיס דבשרו ונדר לאו כלום הוא וא"כ דתייב'ת מפ'ש לה וא"כ הוה איסור נדר האומר בתורה הי' שאמר הכי עלי שלא לאסור צב'ר וכו' דכיון שמוכ'ר צבדי'א שלא לאסור הוה עיק'ר הנדר ונספד'ר נפק'ת ליה ולא תפוס'ת ספוק א"כ לידיה צבות'א לאסור איסור משום דנדר'א אמר התם דליס'ר הוא לעון צפי' עמ'מו וואס'ן הוילאו'ו בשלון מדר נדר כגון שאמר ככר זה עלי לאסור ואס הוילאו'ו בשלון עמ'מו וואס'ן הוילאו'ו בשלון מדר נדר יאכל (דבדר.) וכך זה הוה אפילו תמר שבוטות שלא

אוכל ככר זה והריש ליה התם משום דליס'ר זה הוילאו'ו הכפילות צין מדר לשבוטות וכיון בשלון הוא לעמ'מו ליכא למדרש מן הכפילות שיתפיס דבשר מדי דהוה אשבוטות דכתיב או השבע שבוטות כפילות אפילו לא ה' דרשינן מן הכפילות שיתפיס דבשר האסור ע"י שבוטות כפילות מדר משום דג' קרא בעלמא לא תשבע צבני לט'ק דמשמע שוהא לעון לעמ'מו שאס'ר עמ'מו בשלון שבוטות הילכך לרבע'א קשיו'א כלל מן הכפילות דכפ"י ק' נראה למורי ש"י. ודמינ'הו הרי את עלי וכו'. יודע הי' דממתינן דצבי המרת חסס איתו כ"י אלא ס"ד דהך כתייב'ת דקתני לא אמר כלום מדרבנן לא צבי שאלה דמתפיס לא אמר כלום וכן מוכח שיו'א דלצ'י דקמ'ר לא אכל בשר כ"י אלא בשר אבי' בבשר אבי' חיותי'. ואשמוטו צו בענ'ל קאי אכל ל"ג כבשר אמה כבשר אחותה ומשמע דאלמ'ה ואחותה על אשתו קאי וי"ג דלצ'י הוה ליה למימנ'א כבשר אמן או כבשר אחות'ן דהא בנמדב'ר עם אשתו מיירי כדקאמר הכי את עלי אלא גר' כבשר אמי כבשר אחותי אף הסופרים טעו לכתוב אמה ואחותה: רבא אמר ר' בתלמיד חכם הא בעם הארץ. ואפי' פירוש והמני' והמתני' ע"י חילוק שם חילוק בין תלמיד חכם לעם הארץ ואפי' צ"ח'ס צבי שאלה מדרבנן: וכתני' הנדר בתורה וכו'. פירוש והמתני' שבוטות שם חילוק שם חילוק בין ח"מ לעם הארץ: